

Sygn. akt IV Pa 48/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2015r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SSO Elżbieta Wojtczuk

Sędziowie: SO Katarzyna Antoniak

SO Jacek Witkowski (spr.)

Protokolant st.sekr.sądowy Dorota Malewicka

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2015 r. w Siedlcach

na rozprawie

sprawy z powództwa S. R.

przeciwko Sądowi Rejonowemu w Węgrowie

o zaległe wynagrodzenie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Siedlcach IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 11 marca 2015r. sygn. akt IV P 298/14

oddala apelację.

Sygn. akt IV Pa 48/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 marca 2015 r. Sąd Rejonowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił powództwo S. R. skierowane przeciwko Sądowi Rejonowemu w Węgrowie o zaległe wynagrodzenie (sygn. akt IV P 298/14).

Rozstrzygnięcie to było wynikiem następujących ustaleń i wniosków Sądu Rejonowego:

Pozwem z dnia 5 czerwca 2014r. powódka S. R. wносиła o zasądzenie od pozwanego Sądu Rejonowego w Węgrowie kwoty 22.448,44 zł brutto z ustawowymi odsetkami: od kwoty 5.336,36 zł od 1.01.2012 r. do dnia zapłaty, od kwoty 5.760,31 zł od 01.01.2013 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 11.351,77 zł od 1.01.2014 r. do dnia zapłaty tytułem równowartości niezwaloryzowanego wynagrodzenia w latach 2011 – 2013.

Powódka wskazała, że jest zatrudniona w Sądzie Rejonowym w Węgrowie jako kurator zawodowy specjalista od 1 stycznia 2013 r. W latach 2010-2012 była zaś zatrudniona na tym stanowisku w Sądzie Rejonowym w Sokołowie Podlaskim.

Zgodnie z przepisami ustawy z 27.07.2011r. o kuratorach sądowych wynagrodzenie zasadnicze kuratorów zawodowych na równorzędnych stopniach służbowych jest równe i stanowi odpowiednio do rangi stopnia służbowego wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość, ustaloną według zasad określonych w art. 14 ust. 1 a i ust. 1 b, określa ustawa budżetowa. Kwota bazowa, począwszy od 2004r., jest waloryzowana corocznie średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń ustalonym na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej.

Przyjęty w ustawie mechanizm waloryzacji, zapewniający stabilizację uposażenia kuratorskiego w każdym roku w odniesieniu do przeciętnego poziomu wynagrodzeń, stanowi prawo nabyte, przy czym podkreślenia wymaga fakt, iż zgodnie z obowiązującym stanem prawnym (art. 15 ust. 1 w/w ustawy) kurator zawodowy nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia bez zgody Prezesa Sądu Okręgowego oraz innego zajęcia ani sposobu zarobkowania, które przeszkadzałyby w pełnieniu przez niego obowiązków, mogło osłabiać zaufanie do jego bezstronności lub podważać zaufanie do Sądu.

Zdaniem powódki zarówno wykładnia gramatyczna, jak i funkcjonalna oraz logiczna art. 14 w/w ustawy konstituuje normy o charakterze imperatywno - atrybutywnym w zakresie konieczności dokonywania corocznej, dodatkowo waloryzacji wynagrodzenia kręgu pracowników, do którego powódka także należy. W efekcie brak waloryzacji stanowi wyraz naruszenia prawa, które daje podstawę do dochodzenia przedmiotowego roszczenia, już z samej zasady słusznego. Bez wątplenia normy te nie mają charakteru dyspozytywnego, lecz kształtują obowiązek waloryzacji wynagrodzeń.

Dokonując analizy prawnej, mającej wyjaśnić podstawę roszczenia, należy sięgnąć do *lex specialis* zawartych w ustawach budżetowych, do których odsyła art. 14 ust. 1 1/1 ustawy, gdzie corocznie ustalone są wspomniane wskaźniki wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, które bezwzględnie powinny korespondować zarówno z prognozowanym średniorocznym wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych na konkretny rok (ustalonym w budżecie), jak i z poziomem inflacji z roku poprzedniego.

Powódka wskazała, że jej roszczenie to żądanie zapłaty kwoty, o jaką jej zdaniem powinno zostać podwyższone wynagrodzenie w latach 2011 – 2013. Jego sprecyzowanie nastąpi na tle unormowań kolejnych, obowiązujących w tym czasie regulacji budżetowych, które ustanowił waloryzację na poziomie 2011r. – 102,3%, w 2012r. – 102,8 %, a w 2013r. – 102,7 %, przy czym wynagrodzenia środowiska kuratorów zawodowych nie zostały w ogóle zwaloryzowane.

Zdaniem powódki, w tej sytuacji należy zasadnie uznać, iż przepisy te nie korespondują z *ratio legis* art. 14 ust. 1 b ustawy o kuratorach sądowych. Po drugie są sprzeczne z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowiącym o tym, iż Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej, w tym również z dyrektywą ochrony praw słuszenie nabytych. Stanowisko to znajduje uzasadnienie w fakcie, że we wskazanym okresie wskaźniki wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych - potocznie określane inflacją, osiągnęły znaczne wartości, przez co siła nabywcza pieniądza uległa obniżeniu, co w połączeniu z brakiem podwyżek wynagrodzenia doprowadziło do rzeczywistego spadku wartości świadczenia wypłacanego przez pozwanego. Mamy zatem do czynienia z sytuacją, gdzie nie dość, że nie spełniono ustawowego wymogu waloryzacji wynagradzania, to na skutek niekonstytucyjnych regulacji budżetowych zostało ono faktycznie zmniejszone. Nadto podkreślenia wymaga fakt, iż Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wypowiedział się, że zasada ochrony zaufania do państwa i stanowionej przez nie prawa jest zasadą lojalności państwa wobec adresata norm prawnych.

W ocenie powódki jej wynagrodzenie powinno zostać zwaloryzowane na poziomie wskaźnika za rok poprzedzający roszczenie, na skutek czego udałoby się przynajmniej zneutralizować spadek siły nabywczej pieniądza.

Przyjęty miernik wzrostu wynagrodzeń na kolejne lata stanowi o tyle istotną okoliczność, że ustawodawca w budżecie na lata 2011 – 2013 w ogóle nie przewidział wzrostu wynagrodzeń pracowników sektora publicznego, a w 2010r. ukształtował go na poziomie o 2,5% niższym niż wskaźnik inflacji - w 2009r. wynoszący 3,5%. W związku z powyższym należy stwierdzić, iż przedmiotowe regulacje ustaw budżetowych są sprzeczne z zasadą demokratycznego państwa

prawnego i sprawiedliwości społecznej, w tym przypadku atrybutu korzystania z corocznej waloryzacji wynagrodzeń przynajmniej na poziomie spadku realnej wartości złotego za rok poprzedni. Jako rażąco niesprawiedliwą oraz godzącą w podstawy porządku prawnego należy traktować praktykę organów władzy ustawodawczej, które w myśl uchwalonego prawa aprobuje sytuację, gdzie duża grupa pracowników instytucji wymiaru sprawiedliwości zostaje w rzeczywistości pozbawiona znacznej części wynagrodzenia. Pozorne utrzymanie płac na niezmiennym poziomie wydaje się zabiegiem neutralnym, ale nie można zapominać o fakcie, iż czynniki ekonomiczne sprawiają, że siła nabywcza pieniądza kształtuje się na różnym poziomie i w żaden sposób nie koreluje z nieustannym wzrostem cen towarów i usług konsumpcyjnych. W związku z tym faktem za środki o tym samym nominale można nabyć mniejszą ilość dóbr i usług niż w roku poprzednim, co potęguje poczucie braku sprawiedliwości w tym zakresie. Kuratorzy sądowi wykonują coraz więcej zadań bez wzrostu ich wynagrodzeń. Zwiększanie obowiązków wiąże się z dodatkowym czasem poświęcanym na pracę, a także generuje zwiększanie kosztów ich pracy związanej zwłaszcza z dojazdami na miejsce przeprowadzanych czynności służbowych. Terminowe wykonywanie zleczonych zadań wymusza na kuratorach sądowych konieczność korzystania ze swoich prywatnych samochodów, które dla potrzeb służbowych są dodatkowo eksploatowane, a jednocześnie koszty paliw nieustannie rosną. W tym miejscu należałoby również wskazać na to, iż samochody, którymi dysponują kuratorzy stanowią ich własność prywatną, a fakt korzystania z nich do użytku służbowego nie jest w żaden sposób uregulowany prawnie.

Powódka podniosła, że ostatnia regulacja wynagrodzeń kuratorów sądowych polegająca na podniesieniu wysokości mnożników wynagrodzeń zasadniczych miała miejsce w 2009r. rozporządzeniem Rady Ministrów z 17.02.2009r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wynagrodzeń kuratorów zawodowych i aplikantów kuratorskich. Wysokość wynagrodzenia kuratorów zawodowych w skład, którego wchodzi: wynagrodzenie zasadnicze, dodatek terenowy, dodatek stażowy oraz inne składniki (dodatkowe wynagrodzenie roczne, wynagrodzenia za chorobę i inne) wynika z wysokości kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej, a kwota ta nie jest waloryzowana od 2008r. Brak waloryzacji składników wynagrodzenia kuratorów zawodowych szczególnie boleśnie dotyczy wysokości dodatku terenowego. Dodatek ten jest traktowany jako zwrot poniesionych kosztów w związku z koniecznością dojazdu do miejsca wykonywania obowiązków służbowych położonych na terenie własności miejscowej Sądu Rejonowego w Siedlcach.

Wskazano na to, że Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, iż z ogólnej zasady ochrony zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa wynika szereg zasad szczegółowych, do których należy m. in. zasada niedziałania prawa wstecz oraz ochrona praw nabytych, która zakazuje arbitralnego znoszenia lub ograniczania praw podmiotowych przysługujących jednostce lub innym podmiotom prywatnym występującym w obrocie prawnym. Zasada praw nabytych zapewnia ochronę praw podmiotowych – zarówno publicznych jak i prywatnych, a także maksymalnie ukształtowanych ekspektatyw tych praw, a więc sytuacji prawnych, w których zostały spełnione zasadnicze przesłanki ustawowe nabycia określonych praw podmiotowych określonych przez prawo.

Strona powodowa wskazała, że ekspektatywa prawa do wynagrodzenia dla powódki w podwyższonej wysokości była już ukształtowana, bowiem spełnione były wszystkie przesłanki do nabycia tegoż prawa w kolejnych latach budżetowych, w którym to okresie nie można mówić o ekspektatywie, a o prawie nabytym. Z art. 14 ust. 1b przywoływanej ustawy należy wywieść prawo do stałego wzrostu wynagrodzeń kuratorów sądowych. W momencie rozpoczęcia kolejnego roku pracy kurator ma prawo do wynagrodzenia ustalonego zgodnie z powyższymi zasadami, tj. wzrostu wynagrodzeń, a nie utrzymania go na dotychczasowym poziomie.

Przywołano wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 grudnia 2012 r., w którym wskazał on, rozstrzygając kwestię dotyczącą podwyższania wynagrodzeń sędziów, że brak takiej podwyżki wynikającej ze stosownych przepisów dla tej grupy zawodowej jest dopuszczalny jednorazowo i incydentalnie. Taka praktyka nie może więc ciągnąć się latami z uwagi na złą sytuację finansową budżetu państwa. Tymczasem sytuacja braku podwyżek wynagrodzeń dla kuratorów sądowych występuje od kilku lat i jest kontynuowana także w 2014 r.

Wolą ustawodawcy wyrażoną w ustawie o kuratorach sądowych jest wykonywanie przez nich zawodu zaufania publicznego, który poprzez normy zawarte w kodeksie zawodowym regulującym kompetencje kuratorów, ich etyczną

odpowiedzialność wobec Sądu, społeczeństwa oraz współpracowników wymuszają dbałość o rangę zawodu kuratora sądowego. Jedną z kwestii wskaźników rangi zawodu jest poruszana niniejszym pozwem kwestia wynagrodzenia.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew wskazano, że powódka była kuratorem zawodowym w Sądzie Rejonowym w Węgrowie od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2014 r. Pozwany podniósł, że prawidłowo wypłacał stronie powodowej wynagrodzenie w kwocie wynikającej z obowiązujących przepisów prawa. Wynagrodzenie nie było corocznie waloryzowane o średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń ustalony na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej z uwagi na brak odpowiednich środków finansowych. Podwyższanie wynagrodzeń przez pracodawcę stanowiłoby naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Odnosząc się do roszczeń za lata 2011-2012, zdaniem pozwanego, powództwo jest nieuzasadnione dodatkowo z uwagi na to, że strona powodowa w tym okresie nie była pracownikiem Sądu Rejonowego w Węgrowie, więc nie jest on legitymowany do występowania w sprawie w charakterze pozwanego.

W piśmie procesowym z dnia 11 marca 2015 r. strona powodowa rozszerzyła żądanie pozwu o zasądzenie kwoty 1.247 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia zapłaty, z tytułu braku waloryzacji wynagrodzenia w okresie stycznia i lutego 2015 r. oraz zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Rejonowy po przeanalizowaniu powyższych stanowisk stron uznał, że roszczenie powódki nie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wyjaśniono, że strona powodowa zasadnie jako pozwanego określiła Sąd Rejonowy w Węgrowie, gdyż w dacie wniesienia pozwu był to jej pracodawca, który w związku ze zniesieniem Sądu Rejonowego w Sokołowie Podlaskim z dniem 1 stycznia 2013 r. rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 października 2012 r. w sprawie zniesienia niektórych sądów rejonowych, stał się jego następcą prawnym w stosunkach pracowniczych.

W dalszej części Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art.14 ust.1, 1a i 1b ustawy z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych (Dz.U. Nr98, poz.1071 ze zm.) wynagrodzenie zasadnicze kuratorów zawodowych na równorzędnych stopniach służbowych jest równe i stanowi odpowiednio do rangi stopnia służbowego wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość, ustaloną według zasad określonych w ust.1a i ust.1b, określa ustawa budżetowa. W 2003r. kwotę bazową dla zawodowych kuratorów sądowych ustalono w wysokości 1.667,70 złotych. Kwota bazowa, o której mowa w ust.1a, począwszy od 2004r., jest waloryzowana corocznie średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń ustalany na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej. W myśl art.6 ust.1 ustawy z 23 grudnia 1999r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 2011r., Nr79, poz.431) podstawę do określenia wynagrodzeń w roku budżetowym stanowią wynagrodzenia z roku poprzedniego, zwaloryzowane średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń ustalonym w ustawie budżetowej, oraz dodatkowe wynagrodzenie roczne, wypłacane na podstawie odrębnych przepisów.

Wskazując na powyższe Sąd Rejonowy podniósł, że istotne dla sprawy było ustalenie, czy ustawodawca, w procesie prac nad ustawą budżetową, zobowiązany jest do corocznej waloryzacji wynagrodzenia pracownika w takim znaczeniu, aby jego wskaźnik zapewnił pracownikowi realny wzrost płacy zasadniczej na poziomie co najmniej tożsamym ze wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług. Waloryzacja polega na zmianie nominalnej wartości pieniężnej wiarygodności lub płatności w celu otrzymania jej realnej wartości ekonomicznej na niezmiennym poziomie. Ma ona na celu przeciwdziałanie zmianom siły nabywczej pieniądza, co z reguły sprowadza się do przeciwdziałania inflacji. Waloryzacja określonego świadczenia stanowić będzie wynik orzeczenia sądu, albo też podjętych działań legislacyjnych. W świetle dyspozycji art.6 ust.1 ustawy z 23 grudnia 1999r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw waloryzacja oznacza czynność polegającą na pomnożeniu wynagrodzenia z roku poprzedniego przez średnioroczny wskaźnik ustalony w ustawie budżetowej zmierzającą do ustalenia wysokości świadczenia w postaci wynagrodzenia za pracę. Zgodnie z treścią art.2 pkt 4 powyższej ustawy „średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń” oznacza wzrost wynagrodzeń na dany rok budżetowy w

stosunku do roku poprzedniego. Wskaźnik ten ustalany jest co rok w ustawie budżetowej i w oparciu o zestawienie z wynagrodzeniem pracownika z roku ubiegłego daje wynik w postaci aktualnej wysokości wynagrodzenia. Z zacytowanych wyżej uregulowań obu ustaw wynika, że ustawodawca w momencie ich uchwalania założył, iż wynagrodzenia pracownicze w sferze budżetowej będą rok rocznie waloryzowane. Jednakże wskaźnik waloryzacyjny w latach 2011-2013 wynosił 100 %, co oznacza, że w tych latach ustawodawca nie przewidział waloryzacji wynagrodzenia.

Sąd Rejonowy wskazał, że ustawa o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw i ustawa budżetowa są równorzędnymi w hierarchii aktami prawa powszechnie obowiązującego. Pierwsza z nich przewiduje wzrost wynagrodzeń, a druga go faktycznie nie realizuje w związku z ustaleniem wskaźnika wzrostu wynagrodzeń na poziomie 100%. Rozstrzygając tę sprzeczność zgodnie z zasadą *lex posterior derogat legi priori* (akt późniejszy uchyla moc obowiązującą aktu wcześniejszego) Sąd pierwszej instancji wywiódł, że w niniejszej sprawie ustanowienie wskaźnika wzrostu wynagrodzenia w ustawie budżetowej na poziomie 100% nie powoduje jego nieważności w świetle normy zawartej w art.6 ust 1 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw. Przepisy ustawy budżetowej na lata 2011–2013 uchyliły bowiem zastosowanie przepisów ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw, która jest ustawą wcześniejszą.

Reasumując Sąd Rejonowy uznał, że żądanie powódki zawarte w pozwie oraz w piśmie o rozszerzeniu powództwa nie znajduje oparcia w obowiązujących przepisach i na mocy a contrario art.14 ust.1,1a i 1b ustawy z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych (Dz.U. Nr 98, poz. 1071 ze zm.) w zw. z art.6 ust.1 ustawy z 23 grudnia 1999r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw podlegało ono oddaleniu.

Sąd pierwszej instancji wyjaśnił ponadto, że z uwagi na bezzasadność żądań powódki oddaleniu podlegał jej wniosek dowodowy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości celem wyliczenia waloryzacji należnej w styczniu i lutym 2015r. Wskazał również, że nie znalazł podstaw do zwrócenia się do Trybunału Konstytucyjnego w trybie art.193 Konstytucji RP z wnioskowanym przez powódkę pytaniem prawnym. Podniósł, że postanowieniem z 11 lutego 2015r. Trybunał Konstytucyjny w sprawie P 44/13 umorzył postępowanie w kwestii połączonych pytań prawnych Sądu Rejonowego w Rzeszowie, Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu i Sądu Rejonowego w Sandomierzu na podstawie art.39 ust.1 pkt 1 ustawy z 1 sierpnia 1997r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr102, poz. 643 ze zm.). Jedno z powyższych pytań dotyczyło wynagrodzenia powoda zatrudnionego na stanowisku starszego kuratora sądowego. Trybunał wskazał, że przesłanki pytania prawnego dzielą się na podmiotową, przedmiotową i funkcjonalną. W ocenie Trybunału odnośnie pytań prawnych zadanych przez wskazane wyżej Sądy nie zaistniała ta ostatnia przesłanka. Trybunał wskazał, że zadane pytania prawne dotyczyły zapłaty pracownikom, m.in. kuratorowi sądowemu kwoty pieniężnej będącej różnicą wysokości wynagrodzenia za pracę otrzymanego w latach 2010-2013 i wysokości wynagrodzenia za pracę, jakie pracownik powinien otrzymać, jeżeli w powyższym okresie czasu zostałaby przeprowadzona waloryzacja jego wynagrodzeń za pracę. Trybunał rozważył, czy ewentualne stwierdzenie niekonstytucyjności wskazanych przepisów ustaw budżetowych wywrze wpływ na treść rozstrzygnięć w sprawach zawisłych przed pytającymi sądami i doszedł do wniosku, że ewentualne orzeczenie stwierdzające niekonstytucyjność art.15 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2010, art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2011, art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2012 i art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2013 doprowadziłoby do sytuacji, w której za niezgodne z Konstytucją zostałyby uznane i tym samym wyeliminowane z porządku prawnego przepisy ustaw budżetowych, określające wysokość średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń w latach 2010-2013. Jednocześnie wciąż obowiązywałyby przepisy, zgodnie z którymi wynagrodzenie za pracę pracowników sądów i prokuratury oraz kuratorów sądowych jest waloryzowane lub podwyższane średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń. Obowiązywałby także art.9 ust.1 pkt 3 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń, który wskazuje, że powyższy wskaźnik ustalany jest w ustawie budżetowej. W takim hipotetycznym stanie normatywnym pytające sądy nadal byłyby zobowiązane do przyjęcia, że podwyższenie wynagrodzenia za pracę winno nastąpić tylko na podstawie średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń. Z kolei jedynym sposobem ustalenia przez pytające sądy tego wskaźnika byłoby jego odczytanie z odpowiednich przepisów ustaw budżetowych, które jednak zostałyby usunięte z porządku prawnego w wyniku wyroku Trybunału. W aktualnym

stanie prawnym brak jest natomiast normy prawnej, która pozwoliłaby na ukształtowanie wysokości waloryzacji wynagrodzenia za pracę pracowników sądów i prokuratury oraz kuratorów sądowych inaczej, niż na podstawie średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń określonego w ustawie budżetowej.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego ewentualne orzeczenie stwierdzające niekonstytucyjność art.15 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2010, art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2011, art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2012 i art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2013 doprowadziłoby do powstania luki prawnej, wymagającej interwencji legislacyjnej, a nie do ukształtowania takiego stanu prawnego, który pozwalałby pytającym sądom na odmienne rozstrzygnięcie w toczących się sprawach. Dodatkowo wypełnienie owej luki mogłoby przyjąć różny kształt, ze względu na swobodę działania ustawodawcy, niekoniecznie zgodny z oczekiwaniami stron postępowania. Trybunał odwołał się do swoich poprzednich orzeczeń, zgodnie z którymi nie jest spełniona przesłanka funkcjonalna pytania prawnego, jeżeli na skutek hipotetycznego wyroku o niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów powstałaby luka prawna, wymagająca interwencji legislacyjnej. Jednocześnie Trybunał zwrócił uwagę na to, że jeżeli zaskarżone zostały przepisy ustaw budżetowych, które utraciły już moc obowiązującą (z upływem danego roku budżetowego), a hipotetyczne orzeczenie o niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów nie doprowadziłoby do zmiany sytuacji prawnej osób, których sprawy są rozpatrywane przez pytające sądy, to nie jest również spełniona przesłanka konieczności wydania wyroku w celu ochrony konstytucyjnych praw lub wolności.

Wskazując na powyższe argumenty zawarte w uzasadnieniu postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 11 lutego 2015r. w sprawie o sygnaturze P 44/13 Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że wystąpienie do Trybunału z pytaniem prawnym opisanym przez powódkę, a różniącym się od zadanych już pytań jedynie okresem obowiązywania ustawy budżetowej (2015r.) byłoby niecelowe. Z uwagi na pogląd Trybunału, że ewentualne orzeczenie stwierdzające niekonstytucyjność art.15 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2010, art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2011, art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2012 i art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2013 doprowadziłoby do powstania luki prawnej, wymagającej interwencji legislacyjnej, a nie do ukształtowania takiego stanu prawnego, który pozwalałby pytającym sądom na odmienne rozstrzygnięcie w toczących się sprawach, prawdopodobieństwo, że taki sam pogląd Trybunał zająłby odnośnie hipotetycznej niekonstytucyjności art.14 i 9 ust.3 ustawy z 15 stycznia 2015r. - Ustawa budżetowa na 2015r. jest bardzo wysokie. W takiej zaś sytuacji wystąpienie z pytaniem prawnym należało ocenić jako zbędne i prowadzące do nieuzasadnionej przewlekłości postępowania. Wątpliwe jest także to, czy ewentualnie korzystne dla powódki rozstrzygnięcie Trybunału miałoby miejsce przed utratą mocy obowiązującej przez ustawę budżetową na 2015r. Z tych względów niezasadny okazał się również wniosek powódki o zawieszenie postępowania do czasu udzielenia przez Trybunał Konstytucyjny odpowiedzi na pytanie prawne, skoro z takim pytaniem Sąd nie zdecydował się wystąpić.

Od powyższego wyroku apelację złożyła powódka S. R. zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

I. naruszenie prawa materialnego, tj. art.2 i art.64 ust.1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z:

a) art.14 ust.1b ustawy z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych,

b) art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2011 z 20 stycznia 2011r. w związku z art.44 ust.1 ustawy z 26 listopada 2010r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej,

c) art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na 2012r. z 2 marca 2012r. w związku z art.24 ust.1 pkt 1 ustawy z 22 grudnia 2011r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej,

d) art.13 ust.1 pkt 3 ustawy budżetowej na 2013r. z 25 stycznia 2013r. w związku z art.16 ust.1 pkt 1 ustawy z 7 grudnia 2012r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej,

e) art.14 i art.9 ust.3 ustawy budżetowej na 2015r. z 15 stycznia 2015r.,

f) art.2 pkt 4 i art.6 ust.1 ustawy z 23 grudnia 1999r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz zmianie niektórych ustaw poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że skoro wskaźnik wzrostu wynagrodzeń (waloryzacji) w państwowej sferze budżetowej w latach 2011-2015 wynosił 100% i ustawodawca nie przewidział podwyżki wynagrodzeń w tym okresie, to brak jest podstaw do stwierdzenia, że powódce zatrudnionej w Sądzie Rejonowym w Węgrowie w charakterze kuratora sądowego przysługuje podwyższone wynagrodzenie za lata 2011-2013 oraz 2015r. Przepis art.14 ust.1b ustawy z 27 lipca 2001r. wskazuje bowiem, że wynagrodzenie zasadnicze kuratorów sądowych stanowi wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość określa ustawa budżetowa. Dokonana przez Sąd Rejonowy wykładnia powyższych przepisów jest sprzeczna z art.2 oraz art.64 ust.1 i 2 Konstytucji RP. Wskazane przepisy ustawy zasadniczej gwarantują szeroki katalog praw majątkowych, w tym prawo do wynagrodzenia. Zagwarantowana ustawą z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych coroczna waloryzacja wynagrodzenia tej grupy zawodowej nie może być niweczona z jednej strony działalnością ustawodawcy, a z drugiej strony niewłaściwą wykładnią przepisów przez sądy. Ponadto zastosowana przez Sąd Rejonowy zasada *lex posteriori derogat legi priori* nie prowadzi do usunięcia sprzeczności i konfliktu równorzędnych ustaw, gdyż nie do przyjęcia jest pogląd, że przepisy ustaw budżetowych na lata 2011-2013 i na 2015r. uchylili przepisy ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Gdyby tak było to przepisy ustawy z 23 grudnia 1999r. nie obowiązywałyby, a przecież tak nie jest. Podniesiono nadto, że wobec umorzenia postępowania przez Trybunał Konstytucyjny w sprawie P 44/13, Sąd Rejonowy w zakresie powództwa za lata 2011-2013 winien samodzielnie dokonać oceny zgodności z Konstytucją przepisów ustaw budżetowych.

II. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez brak wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania w sprawie w sytuacji, gdy Sądowi Rejonowemu było wiadomo, że przepisy art.14 i art.9 ust.3 ustawy budżetowej na 2015r. z 15 stycznia 2015r. budzą wątpliwości co do zgodności z Konstytucją, a zatem zasadne było wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności tych przepisów z Konstytucją, zgodnie z wnioskiem powódki zawartym w złożonym piśmie procesowym i w konsekwencji zawieszenie postępowania do czasu wydania orzeczenia przez Trybunał. W tym miejscu, w zakresie rozszerzonego powództwa powódka wniosła o zwrócenie się do Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej w trybie art.193 Konstytucji z pytaniem prawnym o treści: „Czy art.14 i art.9 ust.3 ustawy z 15 stycznia 2015r. - Ustawa budżetowa na 2015r. (Dz.U.z 2015r., poz.153) są zgodne z art.2 i art.164 ust.1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w takim zakresie, w jakim zawarte w nich uregulowania naruszają zasadę ochrony własności, praw nabytych i zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, na skutek pozbawienia pracowników (zawodowych kuratorów sądowych) prawa do wypłaty zwaloryzowanego wynagrodzenia za pracę w 2015r. wg przepisów określonych w art.14.ust.1b ustawy z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych (t.j. Dz.U. z 2014r. poz.795)” bowiem od odpowiedzi na to pytanie zależy wynik niniejszej sprawy. W związku z powyższym wnioskiem, powódka wniosła o zawieszenie postępowania w sprawie na podstawie art.177 § 1 pkt 1 k.p.c. do czasu udzielenia odpowiedzi przez Trybunał Konstytucyjny na zadane pytanie prawne, a po udzieleniu odpowiedzi przez Trybunał Konstytucyjny i po rozpoznaniu apelacji wniosła o zmianę wyroku Sądu Rejonowego i uwzględnienie powództwa, przy czym w zakresie roszczeń za lata 2011-2013 w oparciu o bezpośrednie zastosowanie Konstytucji poprzez stwierdzenie, że przepisy ustaw budżetowych za lata 2011-2013 są niezgodne z ustawą zasadniczą, a za rok 2015 w oparciu o orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, o ile zostanie ono wydane, a także o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu wg norm przepisanych. Jako ewentualny powódka zgłosiła wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki S. R. podlegała oddaleniu.

W pierwszej kolejności odnieść się należy do zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu prawa procesowego, tj. art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż wniosek o zawieszenie postępowania, tym razem apelacyjnego, na podstawie powyższego przepisu powódka ponowiła w złożonej apelacji. Wniosek ten pozostawał w związku z wnioskiem powódki o skierowanie przez Sąd Okręgowy, a wcześniej Sąd Rejonowy pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego

w przedmiocie zgodności przepisów art.14 i art.9 ust.3 ustawy budżetowej na 2015r. z art.2 i art.64 ust.1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (w apelacji omyłkowo wskazano art.164 ust.1 i 2 Konstytucji dotyczący samorządu terytorialnego). Sąd Okręgowy podzielił ocenę Sądu Rejonowego, że w okolicznościach sprawy, tj. w świetle postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 11 lutego 2005r. wydanego w sprawie o sygnaturze P 44/13 i uzasadnienia tego postanowienia, niecelowe stało się występowanie przez Sąd Rejonowy, czy obecnie Sąd Okręgowy z pytaniem prawnym o treści analogicznej do pytań prawnych w w/w sprawie, w której Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie. Pytanie prawne o treści wnioskowanej przez powódkę jest analogiczne do pytania prawnego skierowanego do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie P 44/13 przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu. Różnica sprowadza się tego, że postulowane przez powódkę pytanie prawne miałyby dotyczyć przepisów ustawy budżetowej na rok 2015r., w sytuacji, gdy wcześniejsze pytanie Sądu Rejonowego we Wrocławiu dotyczyło ustaw budżetowych na lata 2010-2013. Brak jest podstaw do przyjęcia, że Trybunał Konstytucyjny umarzając postępowanie w sprawie pytań prawnych skierowanych wcześniej w analogicznych sprawach przez inne Sądy, w przypadku kolejnego pytania prawnego postąpiłby inaczej i wydał merytoryczne rozstrzygnięcie w kierunku postulowanym przez powódkę. W uzasadnieniu postanowienia z 11 lutego 2015r. w sprawie o sygnaturze P 44/13 Trybunał Konstytucyjny wyczerpująco wyjaśnił dlaczego uznał, że brak jest przesłanek do wydania orzeczenia w przedmiocie niekonstytucyjności przepisów ustaw budżetowych na lata 2010-2013 i w ocenie Sądu Okręgowego argumentacja Trybunału Konstytucyjnego w równej mierze odnosi się do kwestionowanych przez powódkę przepisów ustawy budżetowej na rok 2015. Trybunał wyjaśnił, że w sprawie niespełniona pozostaje przesłanka funkcjonalna pytania prawnego, która wyraża się we wpływie ewentualnego orzeczenia o niekonstytucyjności na treść rozstrzygnięcia w sprawach zawisłych przed sądami zadającymi pytanie prawne. Trybunał wywiódł, że ewentualne orzeczenie stwierdzające niekonstytucyjność przepisów ustaw budżetowych określających średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń na poziomie 100% doprowadziłoby do sytuacji, w której z porządku prawnego wyeliminowane zostałyby w/w przepisy, ale rozstrzygnięcie to – wbrew oczekiwaniom pytających Sądów i pracowników będących stronami postępowań - nie pozwoliłoby sądom orzekającym na wydanie orzeczeń w kierunku uwzględniającym interesy tych pracowników. Inaczej mówiąc przepisy ustaw budżetowych zostałyby wyeliminowane z porządku prawnego, ale pozostałyby przepisy innych ustaw – w przypadku kuratorów sądowych przepis art.14 ust.1b ustawy z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych, który nie przewiduje innej możliwości waloryzacji wynagrodzenia, jak tylko na podstawie średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń określonego w ustawie budżetowej. Doszłoby zatem do powstania luki prawnej, której sądy orzekające nie mogłyby wypełnić, a która wymagałaby interwencji ustawodawcy. W przedstawionych okolicznościach Sąd Okręgowy nie przychylił się do wniosku powódki o wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym i co za tym idzie oddalił wnioski powódki o zawieszenie postępowania do czasu udzielenia odpowiedzi na pytanie prawne. Z tych samych przyczyn Sąd Okręgowy nie podzielił argumentacji powódki o naruszeniu przez Sąd Rejonowy przepisu art.177 § 1 pkt 1 k.p.c. W świetle argumentacji Trybunału Konstytucyjnego przedstawionej w sprawie o sygnaturze P 44/13 Sąd Rejonowy trafnie ocenił, że kierowanie pytania prawnego doprowadziłoby jedynie do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania, a brak pytania prawnego zbędnym czynił zawieszenie postępowania. Stąd zarzut o naruszeniu przepisów postępowania nie mógł zostać uwzględniony.

Przechodząc do zarzutów naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów prawa materialnego wskazać należy, że wbrew twierdzeniom powódki wskazany Sąd nie dopuścił się zarzucanych mu naruszeń prawa materialnego. Sąd Okręgowy podzielił ocenę prawną dokonaną w okolicznościach niniejszej sprawy przez Sąd pierwszej instancji. W sprawie bezsporne jest, że wobec treści ustaw budżetowych na lata 2011-2013 i 2015 przewidujących średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej w wysokości 100% doszło do sytuacji, w której mechanizm ustalania wynagrodzenia kuratorów zawodowych określony w art.14 ust.1b ustawy z 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych i poprzez odesłanie w art.6 ust.1 ustawy z 23 grudnia 1999r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw, polegający na określaniu wynagrodzenia na dany rok budżetowy przy przyjęciu wynagrodzenia z roku poprzedniego po jego zwaloryzowaniu średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń (ustalonym w ustawie budżetowej) doprowadził do sytuacji, w której wynagrodzenie to pozostało na poziomie z roku poprzedniego. W rezultacie powyższego, we wskazanym okresie wynagrodzenie grupy zawodowej kuratorów nie wzrosło. Sąd Rejonowy słusznie ocenił, że wobec takiej treści ustaw budżetowych na lata 2011-2013 i 2015 oraz tzw. ustaw okobudżetowych zakładających wielkość wynagrodzeń na poziomie nie wyższym niż w

roku poprzedzającym, doszło do sprzeczności między uregulowaniami tych ustaw, a w/w uregulowaniami ustawy o kuratorach sądowych i ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw, które przewidywały mechanizm corocznej waloryzacji wynagrodzenia kuratorów średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń. Przepisy kolejnych ustaw budżetowych - na rok 2011, 2012 i 2013, a także 2015 przewidywały bowiem średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, jednakże określona w nich wysokość na poziomie 100,0% spowodowała, że w praktyce wynagrodzenia określane przy zastosowaniu tego wskaźnika nie wzrosły. W tych okolicznościach Sąd Rejonowy zasadnie zastosował normę kolizyjną określaną jako *lex posterior derogat legi priori*, w myśl której akt późniejszy uchyla moc obowiązującą aktu wcześniejszego, przy czym wbrew twierdzeniom strony apelującej nie chodzi tu o formalne uchycenie przepisów ustawy o kuratorach sądowych (w części określającej zasady ustalenia wynagrodzenia) i ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw, ale o uchycenie stosowania określonych przepisów w konkretnej sytuacji zaistnienia kolizji norm.

Odnosząc się do twierdzeń powódki, że w sytuacji umorzenia przez Trybunał Konstytucyjny postępowania w sprawie pytań prawnych dotyczących ustaw budżetowych na lata 2010-2013, Sąd pierwszej instancji powinien samodzielnie ocenić zgodność tych przepisów z Konstytucją wskazać trzeba, że dopóki określony przepis nie zostanie uznany za niekonstytucyjny istnieje domniemanie jego zgodności z Konstytucją, a w polskim systemie prawa organem powołanym do orzekania w sprawach zgodności ustaw z Konstytucją jest Trybunał Konstytucyjny - art.188 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r. Trybunał Konstytucyjny zapytany o zgodność ustaw budżetowych na lata 2010-2013 z Konstytucją umorzył postępowanie w sprawie, ale jak przedstawiono na wstępie rozważań, stanowisko swoje obszernie uzasadnił wskazując na brak spełnienia wszystkich formalnych przesłanek skutecznego wystąpienia z pytaniem prawnym. W tej sytuacji Sąd Rejonowy ocenił żądanie powódki w świetle istniejącego stanu prawnego. Przedstawiona przez Sąd Rejonowy argumentacja jest logiczna, ponadto nawet w sytuacji uznania niekonstytucyjności przepisów ustaw budżetowych w zakresie, w jakim przewidywały one średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń na poziomie 100%, roszczenie powódki nie mogłoby być uwzględnione ze względu na niemożność przyjęcia innego miernika waloryzacji wynagrodzenia jak właśnie średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń. Tylko taki sposób waloryzacji wynagrodzenia przewiduje bowiem ustawa o kuratorach sądowych. Kończąc wskazać należy, że nie można zgodzić się z twierdzeniem powódki, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Przedstawione na wstępie rozważania prawne Sądu Rejonowego pokazują, że Sąd ten rozpoznał żądanie powódki, wskazał jakie przepisy znajdują zastosowanie w sprawie, której okoliczności faktyczne nie były sporne i ocenił je w świetle tych przepisów.

Mając na uwadze całokształt powyższych okoliczności Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c., apelację powódki oddalił.